

МАЛІ АРХІТЕКТУРНІ ФОРМИ ДЛЯ КРИТИХ АКВАПАРКІВ: КЛАСИФІКАЦІЯ І ПРИНЦИПИ ЇХ ФОРМУВАННЯ

У статті визначається актуальність розгляду малих архітектурних форм для критих аквапарків з прив'язкою до України. Визначено види малих архітектурних форм, які характерні саме для критого аквапарку, зроблена спроба їх класифікувати, запропоновано принципи формування малих архітектурних форм з урахуванням їх розміщення у середовищі критого аквапарку.

Ключові слова: малі архітектурні форми, класифікація, аквапарк, принцип.

Постановка проблеми; актуальність; аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні існують багато закладів відпочинку на воді, які, за українським архітектором Д.В.Єжовим [1, 2], поділяються на лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі комплекси, рекреаційно-розважальні, парки та ін. А серед усіх рекреаційно-розважальних закладів (аквапарки, термальні центри, рекреаційно-туристичні заклади та багатофункціональні комплекси) на чільне місце останнім часом виходить саме аквапарк.

Популярність аквапарків, яких налічується кілька десятків лише у країнах Європи, зумовлена кількома чинниками [2]. По-перше, населення усіх розвинених країн виступає за здоровий спосіб життя та популяризацію активного відпочинку. По-друге, велика увага приділяється дитячому відпочинку, а, як відомо, відпочинок на воді, особливо на водних атракціонах, у дітей є найулюбленішим. Отже, аквапарк – це вдало знайдене поєднання можливостей для відпочинку, розваги, спорту й оздоровлення.

Аквапарк закритого типу відрізняється від аквапарку відкритого типу тим, що завдяки використанню закриваючих конструкцій він може функціонувати увесь рік. Проте, криті аквапарки, як правило, набагато менші за відкриті, але у такому аквапарку є все необхідне для повноцінного відпочинку. Найбільше розповсюдження даний тип аквапарку отримав у північних країнах, через погодно-кліматичні умови. Аквапарки закритого типу, за В.Гореглядом [7, 8, 9], – наукоємні об'єкти, у яких знаходять застосування багато сучасних наукових розробок, що вимагають від проектувальника високої професійної культури та широкого наукового кругозору, оскільки проект аквапарку поєднує архітектуру та технологію, дизайн і конструкторський розрахунок.

Аквапарки в Україні – це поки що нові об'єкти в архітектурі та дизайні, які потребують детального вивчення [4]. На сьогодні в Україні реалізовано кілька проектів аквапарків, розташованих, в основному, на Чорноморському узбережжі. Будівництвом аквапарків займаються група компаній АТМ і

компанія «Всеслав» (офіси в Києві та в Автономній Республіці Крим), що є офіційним представником компанії Vseslav Deutschland GmbH, і ще кілька компаній, що пропонують подібні послуги в Криму [13]. Значний досвід у проектуванні аквапарків має творча майстерня «Єжов» [1], силами якої було розроблено більше п'яти масштабних проектів аквапарків в Україні.

В Україні перший відкритий аквапарк побудований в 2001 році під Ялтою (селище Симеїз, «Блакитна затока»). Перший критий аквапарк «Посейдон» був запущений в експлуатацію у квітні 2002 року під Одесою в селі Чабанка [5].

На сьогодні, за даними Сергія Антипова, президента спеціалізованої будівельної компанії «Аква-Інжиніринг» (Севастополь), в Україні працює більше 10 аквапарків, 7 з яких розташовані у Криму – в Алушті («Мигдальний гай»), Севастополі («Зурбаган»), Судаку («Водний мир»), Євпаторії («Бананова республіка») і Коктебелі. Крім цього, аквапарки зведені у Бердянську («Мис Доброї Надії»), Харкові («Хвиля», «Джунглі»), Коблево і Тернополі («Лімпопо») – поки що єдиний у західному регіоні України.

Щодо української перспективи у зведенні аквапарків, то, на думку Сергія Антипова, у найближчі кілька років кількість великих аквапарків в Україні може збільшитися в 2 рази [5]. За ними на узбережжі моря виникнуть мініаквапарки та значні громадські басейни з елементами аквапарку.

Сьогодні багато великих міст України розглядають варіанти створення аквапарків [10] і сподіваються з їхньою допомогою вирішити як питання поповнення місцевих бюджетів, так і соціальні питання, пов'язані з організацією дозвілля мешканців. Будівництво водних парків доцільно, перш за все, у рекреаційних зонах Криму та Карпат. Перспективним напрямком, за словами підприємців, стане будівництво критих об'єктів у великих містах. Зараз на різних стадіях реалізації перебувають проекти будівництва аквапарків у Києві, Львові, Харкові, Одесі, Тернополі, Запоріжжі, Дніпропетровську, Донецьку. Щодо столиці, то за словами колишнього заступника головного архітектора Києва Андрія Миргородського [12], сьогодні у столиці України під будівництво аквапарків відведено п'ять майданчиків – на Трухановому острові, Гідропарку, озері Тельбін і в деяких інших привабливих для водного відпочинку місцях.

Територія аквапарку, зазначає Д.В.Єжов [2], обладнується необхідними для нормального його функціонування малими формами: ліхтарями зовнішнього освітлення з нічним підсвіченням окремих паркових елементів, лавками, урнами, скульптурами у фонтанах, гральними гірками для дітей. Але цей перелік виглядає поверховим і далеко неповним. Отже, **мета даного дослідження** полягає у визначенні видів малих архітектурних форм, які

характерні для критого аквапарку, зробити їх класифікацію та запропонувати принципи формування малих архітектурних форм з урахуванням їх розміщення у середовищі критого аквапарку.

Основний виклад матеріалу. За прогнозами фахівців у майбутньому в Україні переважатимуть (оскільки Україна розташована у помірному кліматичному поясі) саме криті аквапарки. Тому, вирішуючи їх оформлення, одну з важливих ролей тут, крім зонування внутрішнього простору та дизайн-концепції закладу, відіграватиме саме оформлення малих форм. З усіх вивчених наукових джерел [1-13] єдиним місцем, де про малі форми говориться з прив'язкою до аквапарків, є монографія архітекторів Єжових [1, С. 106]. Дмитро Єжов виділяє кілька видів малих споруд і архітектурних форм для водно-розважальних комплексів (як відкритих, так і закритих), а саме: мінікафе, пішохідні споруди, спортивні малі форми, інформативні стенди, декоративний штучний рельєф, декоративні штучні рослини, тематичні елементи, транспортні споруди. Проте, ця типологія дає тільки загальне уявлення про малі форми для закладів водного типу, на яке можна спиратися для розробки необхідної типології.

У результаті виведення після детального розгляду класифікації В.Свідерського [15, 16], В.Кучерявого [14] та Н.Ганкіної [17] розширеної загальної класифікації малих архітектурних форм [18] і за умови відсутності у вивченій літературі чіткої класифікації малих архітектурних форм саме для критих аквапарків розроблено таку класифікацію, за якою вирізняють малі архітектурні форми утилітарного призначення та пов'язані з водою (див. рис. 1). Малі архітектурні форми, що пов'язані з водою, безпосередньо відповідають тій стихії, яку архітектори та дизайнери створюють у критому аквапарку, і обладнанню, яке перш за все тут встановлюється. Без малих архітектурних форм, які узагальнено під назвою утилітарного призначення, звичайно не обходиться будь-яке місце або заклад відпочинку (наприклад, різні меблі, освітлення). До них додано й огорожуючі малі форми, які обрамлюють доріжки та обмежують ті чи інші зони у приміщенні аквапарку.

При детальному розгляді особливостей проектування аквапарків і українського досвіду у цій сфері, за умови створення класифікації малих архітектурних форм для критих аквапарків і після аналізу загальних прийомів оформлення малих архітектурних форм було сформульовано 4 принципи формування малих архітектурних форм з урахуванням їх розміщення у середовищі критого аквапарку.

1. Принцип функціонального розташування малих архітектурних форм у середовищі критого аквапарку. Створення кожного комплексу малих архітектурних форм для аквапарку та його розміщення вирішується не

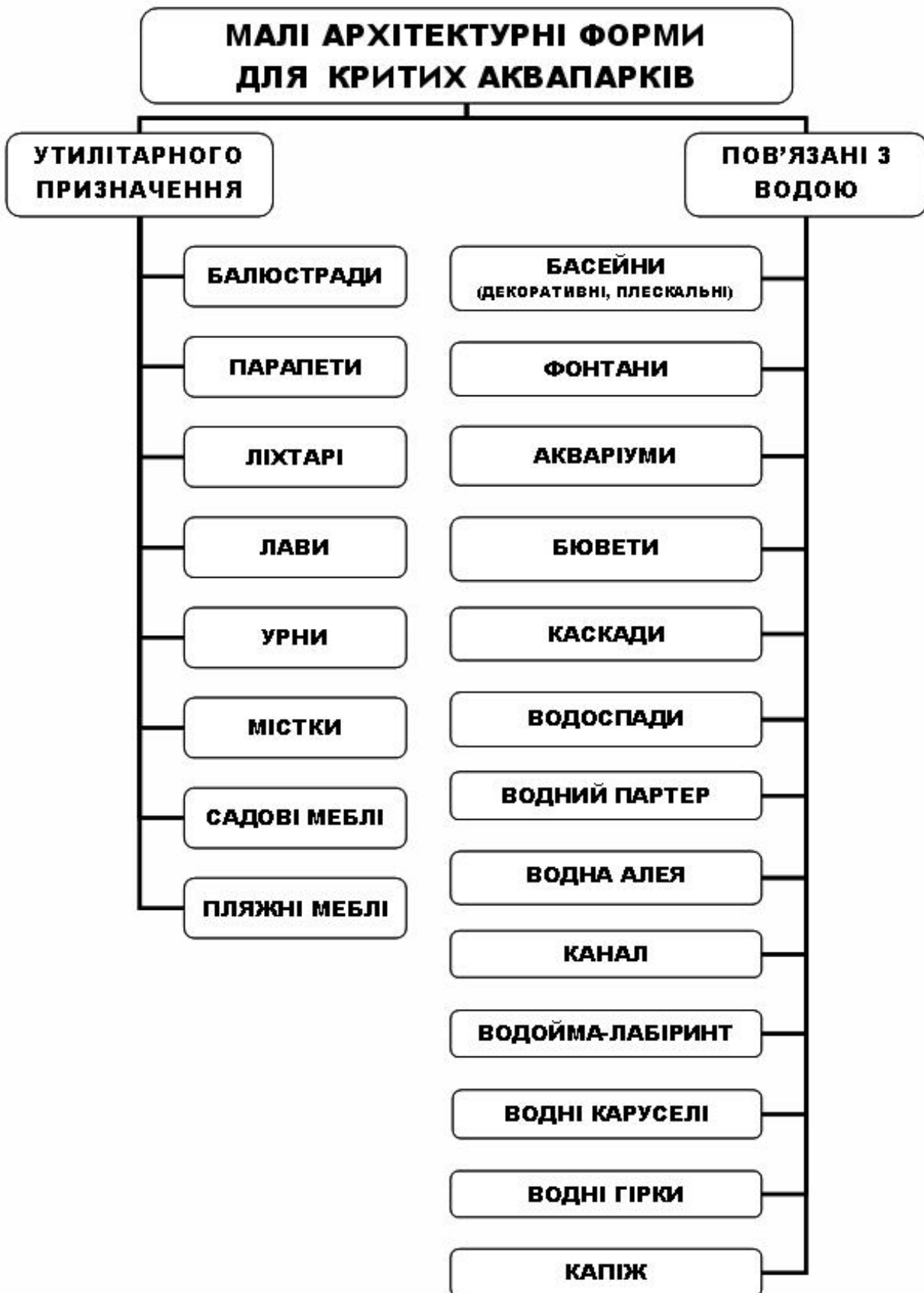

Рис. 1. Класифікація малих архітектурних форм для критих аквапарків

лише у плані, а й у просторі. Вони повинні гармонійно увійти у той простір, де їм відведено місце – і це головне завдання архітектора-дизайнера. Малі архітектурні форми можуть увійти у загальний образ аквапарку на засадах контрасту, нюансу, можуть бути акцентом у всій композиції, головним елементом, як, наприклад, фонтан у басейні або скульптура у фонтані.

Наприклад, така мала архітектурна форма, як монументальна ваза-квітник може фланкувати водну алею. Так само, як і вертикалі ліхтарів контрастують з горизонтальною лінією встановлених у ряд паркових лав у зоні пасивного відпочинку аквапарку або на відкритій терасі водного комплексу. А це, у свою чергу, створює цікаву перспективу та додає композиції ритму. З іншої сторони, малі архітектурні форми можуть існувати і як окрема завершена композиція у середовищі, залежно від того, де і з якою метою її встановлено. Наприклад, монументальний фонтан у значному за розмірами басейні; інформативні стенди (вивіски, написи) вздовж доріжок між акваторіями. Основне у цій справі – яку роль відіграє (або яку функцію виконує) та чи інша мала архітектурна форма в організованій в єдине художнє ціле ландшафтній і концептуальній композиції середовища критого аквапарку.

2. Принцип архітектурно-художнього взаємозв'язку основних стилеутворюючих факторів, під якими у застосуванні до малих форм мають на увазі:

- масштабність відносно оточуючого простору;
- єдність конструктивних рішень;
- модульність і збірність елементів;
- оптимальне кольорове вирішення.

3. Принцип поліфункціональності малих архітектурних форм для аквапарку, який заснований на поєднанні кількох різних (навіть протилежних) функцій цих форм, – з точки зору композиції, це цікаво й оригінально. Наприклад, поєднання в одному об'єкті фонтану та дитячої гірки, фонтану й алеї для відпочинку, фонтану та подіуму, лави та квітника, лав і дощок оголошень; приклад трьох функцій – квітник, лава, бювет або інший – лава, ліхтар, урна, або – фонтан, бювет і плескальний струмок. Зрозуміло, що у створенні таких малих архітектурних форм не останнє місце будуть займати і нові технології, тобто можливості об'єднання різних функцій, їх доцільності, вивчення питання ергономічності нових об'єктів, розгляд і підбір для кожного окремого випадку його інженерного оснащення. Але при цьому не можна забувати про естетичний аспект.

4. Принцип вільного формоутворення. Свобода формотворчості, підкріплена новітніми матеріалами та конструкціями (трубчасті каркаси, текстиль, пластики, надувні та тентові структури), незвичною колористикою

та пластикою, робить сьогодні малі архітектурні форми для аквапарків надзвичайно потужним засобом створення будь-якого образного змісту в таких середовищних об'єктах і системах різного характеру, як аквапарк. Взаємопроникаючі аспекти створення малих архітектурних форм для критих аквапарків представлено на рис. 2. На даний момент при створенні цих форм перспективно буде робити акцент на поєднанні естетики їх зовнішнього вигляду, новітніх технологій і функціональності. Естетичний аспект включає гармонійність поєднання стилів (якщо це еkleктика або синтез, заснований на контрасті), форми, графічних засобів, матеріалу, звуку, кольорового вирішення, композиційної лінії, пластики, загального силуету, місця розташування. Основні характерні показники художнього конструювання малих архітектурних форм для аквапарків були зведені до однієї наглядної схеми (рис. 3). Ці складові, що умовно поділені на п'ять груп, тісно між собою пов'язані та взаємовпливають одна на одну.

Рис. 2. Взаємопроникаючі аспекти створення малих архітектурних форм для критих аквапарків

Вище названі принципи мають тісний взаємозв'язок між собою, можуть використовуватися окремо або успішно доповнювати один одного.

Висновки. Визначивши необхідні види малих архітектурних форм для критого аквапарку, була зроблена спроба їх класифікувати. Класифікація малих архітектурних форм для критих аквапарків дає змогу виокремити необхідні форми саме для таких споруд і пропонує широкий вибір типів форм для створення, подальшого моделювання та розміщення їх у середовищі критого аквапарку. Запропоновані принципи формування малих архітектурних форм з урахуванням їх розміщення у середовищі критого

аквапарку дають широкі можливості їх застосування для створення нових цікавих і естетичних, функціональних і професійно зроблених малих архітектурних форм для критих аквапарків, для задоволення потреб емоційно-психологічної релаксації, спортивно-оздоровчої діяльності та пізнавально-культурної рекреації відвідувачів даного закладу.

Рис. 3. Основні характерні показники конструювання малих архітектурних форм

Список використаних джерел

- 1.Ежов В.И., Ежов С.И., Ежов Д.В. Архитектура общественных зданий и сооружений / Под общ. ред. д-ра архит., проф. В.И.Ежова. – К.: ВИСТКА, 2006. – 380 с.: ил. – (Украинская академия архитектуры. Архитектурное бюро «ЕЖОВ»).
- 2.Єжов Д.В. Типологічні особливості рекреаційно-розважальних закладів на воді // Сучасні проблеми архітектури і містобудування: Наук.-техн. зб. – К.: КНУБА, 2003. – Вип. 11-12. – С. 240-246: рис.
- 3.Ежов Д. Аквапарки. Мир экзотики и развлечений // БудМайстер. – К.: ВАТ «Майстри». – 2002. – № 19. – С. 11-13.

4. Алейников А.Е., Федоров А.Б. О необходимости разработки свода правил проектирования крытых аквапарков // СтройПРОФИль: Журнал для профессионалов. – 2005. – № 5. – С. 134-136.
5. Бойко Н. АкВАУ!парк // Строительство & Реконструкция. – 2007. – № 7. – С. 38-39: цв. ил.
6. Горегляд В. Аквапарк: особенности управления и эксплуатации // Строительный эксперт. – 2006. – № 17. – С. 10-11: ил.
7. Горегляд В. Аквапарк со сложной технологией для простого отдыха // Технологии строительства. – М.: ЗАО «Ард-центр», 2006. – № 1. – С. 108-110.
8. Горегляд В. Концептуальные особенности здания аквапарка // Технологии строительства. – М.: ЗАО «Ард-центр», 2006. – № 2. – С. 12-16: планы, ил.
9. Горегляд В. О трудных проектах для легкого отдыха // Строительный эксперт. – 2006. – № 19. – С. 18-19: ил.
10. Жовтенко В. Мир водных развлечений // Строительство & Реконструкция. – 2005. – № 8. – С. 20-21: цв. ил.
11. Канчели Н.В. Проектирование и строительство железобетонной монолитной оболочки покрытия аквапарка // Строительные материалы, оборудование, технологии XXI века. – М.: ЗАО «Учебно-информационно-строительный центр «Композит». – 2002. – № 9. – С. 31-33.
12. Рудаковский А. Аквапарки: технологии, инвестиции, перспективы // БудМайстер. – К.: ВАТ «Майстри». – 2004. – № 19. – С. 12-15.
13. Орлов М. Аквапарки в мире и в Украине // www.mirkvartir.ua/print/article/94
14. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць. – Львів: Світ, 2005. – 456 с.: іл.
15. Свидерский В. М. Малые архитектурные формы внешнего благоустройства для городов Украинской ССР: Дис. ...канд. архитектуры / Акад. архитектуры УССР. Ин-т градостроительства. – К., 1954.
16. Свідерський В. М. Малі архітектурні форми. Вид. 2-е, переробл. і доп. – К.: Будівельник, 1976. – 62 с.: іл.
17. Ганкина Н. З. Малые архитектурные формы, элементы благоустройства и оборудования городских территорий // Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / Под ред. И.Д.Родичкина. – К.: Будивельник, 1990. – С. 281-307.
18. Обуховська Л.В. Поліфункціональність малих архітектурних форм: їх особливості та місцезнаходження // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2009. – №8. – С. 75-85.

Аннотация

В статье выявляется актуальность рассмотрения малых архитектурных форм для крытых аквапарков с привязкой к Украине. Выявлено виды малых архитектурных форм именно для крытого аквапарка, сделана попытка их классификации, предложено принципы формирования малых архитектурных форм с учетом их размещения в среде крытого аквапарка.

Ключевые слова: малые архитектурные формы, классификация, аквапарк, принцип.

Annotation

In the article covered actuality of consideration of small architectural forms comes to light for aquaparks with attachment to Ukraine. Covered of the types of small architectural forms educed exactly for aquapark, given it a shot their classification, principles of forming of small architectural forms are offered taking into account their placing in the environment of covered aquapark.

Keywords: small architectural forms, classification, aquapark, principle.